

**ИНФОРМАЦИЈЕ
О НАУЧНИМ СКУПОВИМА
Information on Conferences**

VII. mezinárodní balkanistické sympozium / 7th International Symposium on Balkan Studies, Брно, 28–29. 11. 2016.

У историјском простору Моравског музеја у Брну (Moravské zemské muzeum Brno) одржан је 28. и 29. новембра 2016. Седми међународни балканолошки симпозијум (VII. mezinárodní balkanistické sympozium). Почети овог симпозијума у Брну се везују за 1969. годину, када је организован први, и то као научни скуп чешких и словачких балканолога. Већ сваки наредни симпозијум, који се одржавао у редовном временском интервалу, подразумевао је и учешће истраживача из других земаља, пре свега са Балкана.¹

Овог пута, Седми међународни балканолошки симпозијум су организовали Институт за славистику Филозофског факултета Масариковог универзитета у Брну (Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity), Историјски институт Академије наука Чешке Републике (Historický ústav Akademie věd České republiky) и споменути Моравски музеј у Брну. Активно је учествовало више од 60 историчара, политиколога, филолога, етнолога и других стручњака из хуманистичких области из Чешке Републике, Словачке, Србије, Хрватске, Македоније, Бугарске и Пољске. Своје радове о прошлости и историји Балкана, као и о разним чешко-словачко-балканским везама² представили су у три секције: историја, етнологија, политикологија, затим филолошка секција и књижевно-културолошка секција.³

Врло значајно је било пленарно заседање, са којим је уједно, након поздравних говора представника организатора симпозијума, започело научно излагање учесника конференције. Радови приказани на пленарном заседању понудили су, између осталог, преглед чешке и словачке историјске балканологије од последњег симпо-

1 Видети: Ladislav Hladký, „VI. mezinárodní balkanistické sympozium v Brně“, датум приступа 12. 12. 2016. <http://abicko.avcr.cz/archiv/2005/7/obsah/vi-mezinarodni-balkanisticke-sympozium-v-brne.html>

2 Аутор ове информације о научном скупу приказао је рад: „Dvě téměř zapomenuté osobnosti zpravodajské a odbojové činnosti v československo-jugoslávských kontaktech za druhé světové války: František Hieke a Aleksandar Gjurčić“ [Две скоро заборављене личности обавештајне делатности и покрета отпора у чехословачко-југословенским односима у току Другог светског рата: Франтишек Хике и Александар Гјурић].

3 Видети: Програм Седмог међународног балканолошког симпозијума, датум приступа 12. 12. 2016. http://www.mzm.cz/fileadmin/user_upload/aktuality/balkanisticke_symposium_program_listopad_2016.pdf

зијума (одржаног у Брну 2005. године),⁴ затим преглед чешке лингвистике, проучавање разних балканских језика и етнологије,⁵ као и развој савремене хрватске и српске историографије у последњих 25 година, који су презентовали професор Филозофског факултета у Загребу Дамир Агичић и професорка Филозофског факултета у Београду Мира Радојевић.⁶ Своје погледе на изучавање прошлости Балкана приказали су и неки од сада већ старијих чешких балканолога, некада зачетници чешке балканологије, проф. Иван Доровски (Ivan Dorovský) и др Мирослав Тејхман (Miroslav Tejchman),⁷ као и садашњи водећи чешки балканолози из Брна и Прага Вацлав Штјепанек (Václav Štěpánek), Ладислав Хладки (Ladislav Hladký), Јан Пеликан (Jan Pelikán) и Јан Рихлик (Jan Rychlík).⁸ Посебно је било бројно учешће истраживача средње и млађе генерације, што до одређене

-
- 4 L. Hladký, „Česká historická balkanistika od posledního balkanistického symposia“ [Чешка историјска балканологија од последњег балканолошког симпозијума]; Martin Hurbanič, „Slovenská historická balkanistika v posledním desetiletí“ [Словачка историјска балканологија за последњих десет година].
 - 5 Pavel Krejčí, „Česká lingvistika a jihoslovanské jazyky v posledním desetiletí“ [Чешка лингвистика и јужнословенски језици за последњих десет година]; Petr Stehlík, „Česká a slovenská balkanistika o jihoslovanských literaturách v posledním desetiletí“ [Чешка и словачка балканологија о јужнословенској литератури за последњих десет година]; Zdeněk Uherek, „Česká etnologie a Balkán v posledním desetiletí“ [Чешка етнологија и Балкан за последњих десет година]; Libuše Valentová, „135 let rumunistických studií na Univerzitě Karlově“ [Сто тридесет и пет година румунских студија на Карловом универзитету]; Konstantin Tsivos, „Příběh novořeckých studií v Československu/ČR“ [Представљање савремених грчких студија у Чехословачкој/Чешкој Републици]; Orkida Backus Borshi, „Nový vzestup české albanistiky“ [Нови развој чешке албанологије].
 - 6 Damir Agičić, „Istraživanje balkanske/jugoistočnoeuropske povijesti u hrvatskoj historiografiji nakon 1991. godine“; Мира Радојевић, „Искушења савремене српске историографије“.
 - 7 Ivan Dorovský, „Některé základní teoreticko-metodologické otázky naší balkanistiky“ [Нека основна теоријско-методолошка питања наше балканологије]; Miroslav Tejchman, „Kolaborace na Balkáně za druhé světové války – různé pohledy a hodnocení“ [Колаборација на Балкану у току Другог светског рата – разни погледи и вредновања].
 - 8 Václav Štěpánek, „Tradice brněnských balkanistických symposií“ [Традиција балканолошких симпозијума у Брну]; L. Hladký, „Česká historická balkanistika od posledního balkanistického symposia“ [Чешка историјска балканологија од последњег балканолошког симпозијума]; Jan Pelikán, „Národnostní vztahy v Jugoslávii na počátku 70. let v reflexi deníku *Politika*“ [Национални односи у Југославији на почетку седамдесетих година у рефлексiji дневних новина *Политика*]; Jan Rychlík, „Formování identit balkánských národů“ [Формирање идентитета балканских народа].

мере потврђује непрестано интересовање чешких и словачких научних кругова за проучавање Балкана. Нажалост, из балканских земаља симпозијуму су присуствовали само појединци, посебно када је реч о историчарима, што је у одређеном смислу штета због научне дискусије у току конференције и због успостављања професионалних контаката са колегама који деле блиска научна интересовања.

Попут сличних скупова на којима своје радове презентује већи број учесника, тако је и Седми међународни балканолошки симпозијум у Брну имао своје панеле, који су се одржавали у исто време. Нешто такво је и логично, из погледа организације великог научног скупа, али исто тако пажљивим слушаоцима онемогућава праћење свих или већине панела и активно учешће у стручним дискусијама. И поред тога, битно је истаћи да је организација симпозијума била одлична. Љубазни и драги домаћини су се трудили да конференција поред научних панела понуди и презентацију разних публикација, као и пропратни културни и уметнички програм.

Не бисмо се усудили да коментаришемо секције на којима су представљени радови који се не тичу историје, као ни панеле који су се односили на период пре 20. века, али историјска секција посвећена управо 20. веку је у сваком погледу била значајна, како у погледу избора тема тако и у презентовању тих радова. Практично сви битнији историјски догађаји и процеси који се односе на 20. век и балкански простор (Први и Други светски рат, период између светских ратова и након 1945. године, развој појединих земаља, разне форме чешко-словачко-балканских веза, као и врло специфичне и стручне теме) нашли су своје место у углавном квалитетним радовима учесника конференције.

Иако Балкан и простор бивше Југославије у данашње време не привлаче толико пажње у поређењу са неким другим крајевима и не представљају у таквом смислу „буре барута“ као пре 25 година, и даље постоји велика научна заинтересованост не само старије и средње генерације чешких и до одређене мере словачких историчара, већ и млађе генерације за изучавање прошлости и историје балканског простора. Седми међународни балканолошки симпозијум је то и потврдио. Уједно, верујемо да ће се традиција одржавања овог научног скупа наставити и да ћемо за неколико година имати нови симпозијум, који би, уз веће учешће колега из балканских земаља, могао понудити и неке нове погледе на проучавање саме балканске тематике.

За крај овог извештаја, још једна похвала за организаторе симпозијума, а односи се на замисао да представљене радове у Брну објаве у зборнику радова, што ће свакако имати велики значај и за научне кругове и за ширу јавност. На крају крајева, „*verba volant, scripta manent*“!

Милан СОВИЉ

Научни скуп *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1989 / The Student Milieu in the Soviet Bloc Countries 1945–1989*, Броцлав, 29. 11. – 1. 12. 2016.

Велика међународна научна конференција *Środowisko studenckie w krajach bloku sowieckiego 1945–1989 / The Student Milieu in the Soviet Bloc Countries 1945–1989* одржана је од 29. новембра до 1. децембра 2016. године у организацији пољског Института за национално сећање (Instytut Pamięci Narodowej - Institute of National Remembrance). Скупу је присуствовало готово шездесет учесника из земаља са подручја бившег Совјетског Савеза, из држава некадашњег Источног блока, као и из више других европских и ваневропских држава. Највећи број учесника дошао је из Пољске, а ту су били и истраживачи из Словачке, Украјине, Хрватске, Русије, Сједињених Држава, Румуније, Велике Британије, Литваније, Аустрије, Естоније, Бугарске, Немачке, Италије, Белорусије, Албаније, Чешке. Из Србије су конференцији присуствовали др Драгомир Бонцић из Института за савремену историју и др Петар Драгишић из Института за новију историју Србије.

Спектар тема о којима су учесници скупа реферисали покрио је велики број питања студентског живота на источној страни Гвоздене завесе до завршетка Хладног рата и пада комунизма. Када је реч о политичким аспектима ове проблематике, учесници конференције посматрали су студенте у земљама Источног блока не само као објекте политичког контекста, већ и као катализаторе политичке динамике. Овим комплексом тема бавили су се, између осталих, Марта Глосова (Slovak university students in the process of transformation of Czechoslovakia during the “people’s democracy” 1945–1948), Каори Кимупа (Yugoslav

students in the USSR during the period of Stalin–Tito split (1948–1954) – their role in anti-Yugoslavia (anti-Tito) propaganda campaign in the USSR), Марк Крамер (Student Quiescence and Student Unrest in the USSR, 1953–1991: Comparisons with East-Central Europe), Наталија Хоменко (Reakcja studentów Ukrainy na demaskowanie kultu jednostki Stalina), Козмин Будеанка (The Impact of the Hungarian Revolution of 1956 on the Universities in Romania), Корина Снитар (Opposing communism: the 1956 students' movement in Timisoara), Якуб Тискијевич (Protest studencki w Polsce w 1968 roku w świetle amerykańskich analiz dyplomatycznych i wywiadu USA), Арјан Шахини (Students' movement in Albania during 1990–91), Јулијана Фурст ("Make Love not War": The 1971 Demonstration against the Vietnam War at Moscow's State University).

Чак четири презентације бавиле су се студентским покретом у бившој Југославији до почетка седамдесетих година. Реч је о рефератима Мартина Превишића (Yugoslav students in the Tito–Stalin 1948–1956 conflict), Пјотра Журека (Demonstracje studenckie w Słowenii w 1968 roku), Матеуша Сокулског (Między skrajną lewicą i nacjonalizmem. Kontestacja reżimu komunistycznego wśród studentów jugosłowiańskich w latach 1968–1972) и Петра Драгишића (1968 in Serbia. Political Mobilization of Belgrade Students).

Велики број презентација бавио се питањима транснационалне комуникације студената из источноевропских земаља, односно интернационалних активности тамошњих студентских организација. О томе су реферисали и Драгомир Бондић (The international cooperation of Yugoslav students 1945–1960), Андреј Дудчик (Shared memory of a common study of Marxist-Leninist philosophy in Belarus in the 1970–80s by foreign and Soviet students), Клеид Келићи (Out the socialist fortress: Albanian students abroad 1979–1990), Војчек Марчинијак (Polscy studenci w ZSRR w okresie stalinowskim w świetle materiałów Ministerstwa Spraw Zagranicznych). Поред тога, неколико учесника реферисало је о свакодневном животу студената у Источној Европи током периода Хладног рата.

Конференција је била одлично организована, почев од квалитетне селекције реферата, до беспрекорне техничке организације скупа. Овде треба посебно истаћи велики допринос симултаних преводилаца несметаном одвијању ове двојезичне (пољски/енглески) научне конференције. Према најави организатора, реферати презентовани на скупу биће објављени у форми зборника радова.

Петар ДРАГИШИЋ

Научна радионица пројекта *Transnational Resistance 1936–1948*,
Centre for War Studies, University College,
Даблин, 31. 3. – 1. 4. 2017.

Од 31. марта до 1. априла у Даблину је одржана научна радионица у оквиру међународног пројекта *Transnational Resistance 1936–1948*, који је започет пре годину дана радионицом у Београду. Пројектом руководи професор Роберт Гилдеа са Факултета за историју Универзитета Оксфорд. Институт за новију историју Србије једна је од седам институција умрежених у овај истраживачки пројекат.

Главна поље истраживања је паневропска покретљивост припадника разних покрета отпора који су се у току Другог светског рата, као и после његовог завршетка борили у редовима разних герилских и редовних трупа изван своје земље порекла. Парадигматичан пример такве борбе је искуство интернационалних бригада у Шпанском грађанском рату 1936–1939. године, али оно свакако превазилази оквире поменутог историјског догађаја. Задатак пројекта је осветљавање једног феномена који, иако није био ни приближно доминантно искуство у назначеном историјском периоду, ипак представља значајну појаву, изнуиклу из предратне економске миграције, политичког или верског егзила, избеглиштва и депортација. Пројекат настоји да одговори на питања о удруживању, сусретањима и неразумевањима, сарадњи и сучељавањима унутар специфичног контекста и простора транснационалног отпора: у војним јединицама, логорима, затворима, гетоима. Посебна тема је и еволуција сећања на сва ова искуства у послератној епохи у односу на доминантне послератне наративе о рату за национално ослобођење, о Холокаусту и Хладном рату.

Шпански грађански рат представљао је једно од средишта презентованих истраживања, обухватајући неколико тема: “A transnational army? Being Dutch in the International Brigades, 1936–1939” (Самјуел Кризинга, Амстердам); “Utilised, or condemned experiences? Fighters of the Spanish Civil War and the regular armies of WWII” (Зденко Маршалек, Праг); “Yugoslavs fighters in the International Brigades in the French Resistance and Switzerland, and their transfer to Yugoslavia” (Олга Манојловић Пинтар, Београд); “Pat O’Leary: a transnational school of Resistance over the Pyrenees” (Дијеро Гаснар, Сапагоа); “Transnational Paths of some Spanish Guerrilla Fighters” (Мерцедес Јуста, Париз).

У неколико презентованих радова представљени су канали избављања припадника угрожених група, нарочито Јевреја, као и заробљених бораца: “Dutch-Paris as a transnational response to the refugee crisis and occupation” (Меган Кореман, Детроит); “Transnational Jewish rescue and resistance: the case of Abraham Polonski and the Armée Juive” (Роберт Гилдеа, Оксфорд); “Dutch borderline resistance. On the trail of the Aussenministerium” (Ленерт Савенији, Најмеген).

Отпором са транснационалним карактером унутар самог Трећег рајха бавио се прилог Јакова Фалкова (Тел Авив) “Unbelievable Warriors: Transnational Anti-Nazi resisters in the Third Reich”. Фалков је такође презентовао истраживање о транснационалном карактеру Варшавског устанка у раду “‘For our freedom and Yours’: Discovering the transnational dimension of the Warsaw Uprising (Aug.–Oct. 1944)”. Транснационалном димензијом устанка у Словачкој бавио се рад Вита Сметане (Праг) “The transnational features of the Slovak National Uprising”.

У неколико радова представљени су резултати истраживања организационих структура које су омогућавале транснационално деловање, значајних европских чворишта таквог отпора, као и значаја индивидуалних искустава: “SOE and Transnational Resistance: Britain as Facilitator and Force Multiplier” (Родерик Бајли, Оксфорд); “Learn from each other: Fighters from Romania within the Transnational Communist Network in France (1939–1944)” (Кристина Дијак, Букурешт); “Paris: One of the Capitals of the Transnational Resistance” (Рене Познански, Нерев); “Story of the transnational soldier: Ferdinand Otto Miksche – spy, artilleryman, front-line soldier, instructor, military theorist, planner, diplomat and writer” (Зденко Маршалек, Праг); “Turntable the Netherlands (Collaboration & exchange between German and Dutch communists; the interaction between SOE, Dutch ‘Engelandvaarders’ and local resistance groups; and Dutch forced laborers)” (Исме Тамас).

У неколико излагања представљене су теме које су се тичале простора Балкана и елемената транснационалног отпора у балканским оквирина: “‘Siamo nelle mani di Dio’. From friend to foe: Former Italian soldiers in the Albanian resistance after September 1943 and their struggle with the German forces” (Франциска Зор, Даблин); “Resistance of Refugee Jews in Yugoslavia” (Бојан Алексов, Лондон); “Stalin, the Western Allies and Soviet Policy Towards the Yugoslav Partisan Movement, 1941–1944” (Томазо Пифер, Кембриџ); “Italian units that took part in

the liberation of Belgrade and other parts of Yugoslavia from October 1944 to May 1945” (Милован Писари, Београд); “The cooperation of the Yugoslav and Bulgarian Resistance movements (in the occupied parts of Serbia)” (Срђан Милошевић, Београд).

Срђан МИЛОШЕВИЋ